

CELOSLOVENSKÁ KONFERENCIA

Slovensko dnes a budúca SPP

Ekotrend Slovakia – zväz ekologického poľnohospodárstva organizoval pod záštitou Ministerstva pôdohospodárstva SR v Liptovskej Tepličke 5. 11. 2019 celoslovenskú konferenciu Ekologická poľnohospodárska výroba na Slovensku dnes a v budúcej Spoločnej poľnohospodárskej politike (SPP).

Po úvodnom otvorení predsedníčkou Zväzu **Zuzanou Homolovou** a privítaní a krátkom predstavení miesta konania predsedníčkou Poľnohospodárskeho podieľníckeho družstva v Liptovskej Tepličke **Annou Glejdovou** sa ujal slova **Ing. Ján Haluška** zo Sekcie rozvoja vidieka a priamych platieb Odboru neprojektových podporných Programu rozvoja vidieka Ministerstva pôdohospodárstva SR (MP SR).

V prezentácii **Aktuálne situácia v implementácii opatrenia ekologické poľnohospodárstvo** odoznela okrem iného i informácia, že sa v budúcom období plánuje zvýšenie zaťaženia veľkých dobytčích jednotiek z 0,3 na 0,5 na hektár. V reáli to však je zvýšenie o 90 % a táto skutočnosť vyvolala veľkú reakciu. Pre hosťujúci podnik PPD Liptovská Teplička, ktorý

Pričom prvé základné látky boli registrované v roku 2014. Nateraz sú zaregistrované tieto základné látky: **praslička, chitozán hydrochlorid, sacharóza (cukor), hydroxid vápenatý, lecitíny, kôra z vrby, ocot, ovocný cukor, jedlá sóda, fosforečnan diamónny, srvátka, slnečnicový olej, peroxid vodíka, pHľava, ílovité drevné uhlie, kuchynská soľ, prášok z horčičných semien, pivo, mastenec, cibuľový olej**. Podrobné informácie o možnostiach použitia základných látok boli sprístupnené na webovej stránke Národného poľnohospodárskeho a potravinárskeho centra (NPPC)

<http://www.nppc.sk/index.php/sk/component/content/article/2-all/582-zakladne-latky?Itemid=195>

aplikovať do 24 hodín od prípravy, aby sa zabránilo oksyliereniu a potenciálnej mikrobiologickej kontaminácii. Rozpúšťadlom na extrakciu a prípravu je voda (pramenitá voda alebo dažďová voda), ktorej pH je 6,5. Použitie prasličky viď TABULKA 1.

Ďalšie informácie o použití prasličky: Koncentrácia suchej nadzemnej časti prasličky vo výluhu aplikovanom na rastliny je 2 g.l⁻¹ (jablň, broskyňa, rajčiak, vinič, uhorka), resp. 2,25 g.l⁻¹ (jahody, ostružina, ľuľok zemiakový). Odvar sa aplikuje postrekom na list v období rizika nákazy. Počet postrekov a interval medzi nimi závisí od druhu rastlín (počet aplikácií: 2 až 8, interval medzi aplikáciami: 3 až 14 dní), zložka mulča pri pestovaní rajčiakov, uhoriek a okrasných rastlín, do 1 litra materiálu použitého na mulčovanie sa pridá 90 g vysušenej nadzemnej časti prasličky. Takto pripravený mulč umiestnený okolo rastlín zabráni odparovaniu vlhky, zamrznutiu koreňov a rastu burín. Obdobne sú popísané aj ostatné základné látky. Informácia, že základné látky nie sú automaticky povolené pre ekologickú poľnohospodársku výrobu (EPV) prekvapila všetkých.

TABULKA 1 **POUŽITIE PRASLIČKY (*Equisetum arvense* L.)**

Použitie (skupina rastlín)	Regulovaní škodcovia	Rastová fáza
ovocné stromy jablň domáca broskyňa obyčajná	hubové choroby na listoch ako chrastavitosť jablň, múčnatka jablňová, kučeravosť broskyňových listov	jar, od pučania pupeňov (BBCH 53) po dokvitanie (BBCH 67)
vinič hroznorodý	perenospora viniča múčnatka viniča	jar až leto, od začiatku vývinu 1. listu (BBCH 10) do celkom vyvinutej metliny, oddelených kvetov (BBCH 57)
uhorka siata	múčnatka uhorková, hubové choroby na koreňoch ako koreňové hniloby semenáčikov	od vyvinutého 9. listu na hlavnej stonke (BBCH 19) do vytvoreného 9. bočného výhonku (BBCH 49)
rajčiak jedlý	alternariová škvrnitosť rajčiakov, septorioza rajčiakov	leto, od 1. súkvetia viditeľného (BBCH 51) do 9. súkvetia viditeľných (BBCH 59)
jahoda záhradná ostružina malinová	pleseň sivá, múčnatka jahôd, červená hniloba, antraknóza	skorá jar až koniec leta, obnova rastu (BBCH 1) až 2. úroda, väčšina plodov vyfarbená (BBCH 89)
ľuľok zemiakový	pleseň zemiakov, múčnatka uhorková, alternariová škvrnitosť zemiakov,	začiatok klíčenia (BBCH 1) až po vzhádzanie (BBCH 9)
okrasné stromy ruže	čierna škvrnitosť listov ruží, hrdza ružová, choroby spôsobujúce kučeravosť listov, moniliózy, múčnatky a plesne	nie je dôležitá, zložka mulča

má rôzne obmedzenia, napríklad ohľadom pôsobenia v chránenom území či ochrane vôd (zabezpečujú vodu pre päť okresov), je táto požiadavka likvidačná.

V nasledujúcej prezentácii **Ing. Bronislava Šakrbová** zo Sekcie poľnohospodárstva Odboru rastlinnej výroby MP SR informovala o ochrane rastlín v ekologickej poľnohospodárskej výrobe a základných látkach. Pojem „základná látka“ je na Slovensku vcelku neznámy. Účastníci boli oboznámení o tom, že za základnú látku sa považuje účinná látka, ktorá spĺňa kritériá pre potraviny článku 2 nariadenia (ES) č. 179/2002. Registrácia základných látok je spoločná pre celú EÚ a nepodlieha ďalšej národnej registrácii a prehľad je k dispozícii na <http://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/eu-pesticides-database/public/?event=activesubstance.selection&language=EN>.

Napríklad **pri prasličke (*Equisetum arvense* L.)**, ktorá je registrovaná ako náhrada fungicídov má popísaný takýto postup použitia: Odvar sa pripraví z 200 g (225 g) vysušenej drvenej nadzemnej časti rastliny prasličky roľnej, ktorá sa maceruje (namáčanie) 30 minút v 10 litroch vody a potom sa varí 45 minút. Po ochladení sa odvar prefiltruje cez jemné sito a zriedi 10 násobne vodou. Pripravený prípravok sa musí

V ďalšej prezentácii o návrhu nového zákona SR o EPV informovala **Ing. Jana Vargová** riaditeľka odboru ovocinárstva a EPV na Ústrednom kontrolnom a skúšobnom ústave poľnohospodárskom (ÚKSÚP) v Bratislave. Novinkou bude zavedenie vstupného prevereenia predpokladov pre EPV u žiadateľa, ktorý chce začať vykonávať EPV, ešte pred jeho povinným zaregistrovaním na ÚKSÚP.

Ing. Barbora Geletková z ÚKSÚP potom hovorila o novom **Nariadení EÚ pre EPV, ktoré má platiť od 1. 1. 2021**. Novinky v legislatíve zhrnula do niekoľkých bodov: databáza zvierat, skupinová certifikácia, vyňatie maloobchodníkov s nebalenými produktmi z povinnosti certifikácie, limity prítomnosti nepovolených produktov alebo látok, ekologický heterogénny materiál a pravidlá pre soľ a iné druhy zvierat (králiky, hydina, raticová zver).

Novinkou pre niektorých účastníkov bola téma **Agrolesníctvo**, ktorú veľmi zaujímavo odprezentoval **Ing. Jaroslav Jankovič** z Lesníckeho výskumného ústavu národného lesníckeho centra vo Zvolene. Informoval, že agrolesníctvo predstavuje také systémy hospodárenia na pôde, pri ktorých sa na jednej ploche zámerne kombinuje poľnohospodárska produkcia (rastlinná a/alebo živočíšna) s pestovaním drevín (lesných a/alebo ovocných stromov a/alebo krovín). I to, že agrolesníctvo je súčasťou „Spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ 2014-2020“ a bude aj súčasťou navrhovanej aj CAP 2021-2027.

Registrovaná pôda v ekologickej poľnohospodárskej výrobe na Slovensku k 30.09.2019

Poľnoh. pôda v EPV	Poľnoh. pôda celkom/ha	Orná pôda/ha	TTP/ha	Sady/ha	Vinohrady/ha
Ekologická výmera	180 691,98	59 219,17	119 625,98	1 723,63	123,20
Výmera v konverzii	13 964,18	6 595,81	7 173,95	137,99	56,43
Spolu	194 656,16	65 814,98	126 799,93	1 861,62	179,63

Nariadenie EP a rady (EÚ) č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) obsahuje na podporu vytvárania agrolesníckych systémov samostatný článok 23. Nariadenie EP a rady (EÚ) č. 1307/2013, ktorým sa ustanovujú pravidlá priamych platieb pre poľnohospodárov na zák-

lade režimov podpory v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky, špecifikovalo v kapitole 3 „Platby na poľnohospodárske postupy prospešné pre klímu a životné prostredie“ v článku 46 oblasti ekologického záujmu, pričom členské štáty EÚ sa mohli do 1.8.2014 rozhodnúť, či sem zaradia aj hektáre agrolesníckej pôdy. Slovensko podporu na agrolesnícke systémy do svojho Plánu rozvoja

vidieka na roky 2014 – 2020 nezahrnulo a dnes je príležitosť urobiť tak v rámci PRV na roky 2021–2027.

Ing. Martina Gondeková NPPC Výskumného ústavu živočíšnej výroby Lužianky za zamerala na **mäso a jeho kvalitu z pohľadu výskumníka a spotrebiteľa**. Pútavá prezentácia bola zameraná na históriu i súčasnosť mäsa v ľudskej

spoločnosti. Pripomenula, že od 1. 4. 2015 platí povinnosť uvádzať krajinu pôvodu pre čerstvé, chladené a mrazené bravčové mäso, ovčie, kozie mäso a hydinu, od roku 2000 označovanie hovädzieho mäsa, od 14.12. 2019 je povinnosť informovať spotrebiteľov o pôvode mäsa (bravčové, hovädzie, hydina, ovčie, kozie) v reštauráciách a stravovacích zariadeniach.

V časti prezentácia členov sa predstavil **Ing. Zoltán Tamašek** z bioTomal s.r.o. Rúbaň, ktorý sa zaoberá ekologickou ochranou rastlín.

V záverečnej diskusii zazneli kritické slová na kvalitu ušných známkov pre zvieratá, hlavne pre hovädzí dobytok, ktorý je voľne pasený. (Po konferencii sme dostali pozitívnu informáciu, že od 1.1.2020 budú pre farmárov ušné známky v lepšej kvalite.)

Ekotrend Slovakia

FOTO – Martina Gondeková

Všetky prezentácie nájdete na:

<https://www.ekotrend.sk/zvaz-ekologického/sprava/celoslovenska-konferencia-ekologicka-polnohospodarska-vyroba-na-slovensku-dnes-a-v-buducej-spp/>

WORKSHOP Poľnohospodárstvom k regionálnemu rozvoju vidieka

Workshop sa konal v rámci projektu Z dvora k regionálnemu rozvoju a pozostával z dvoch častí:

– dopoludnia krátke predstavenie jednotlivých tém (pôda, spracovanie potravín na farme, sociálne farmárstvo, podpora štátu, ochrana majetku v extraviláne, poľovníctvo, zabíjanie na farme a vedľajšie živočíšne produkty, priamy predaj, cestný zákon a „F“ značky, štatút farmárskej rodiny a účtovníctvo, agrolesníctvo a cirkulárna ekonomika)

– popoludní diskusia v malých skupinách

VÝSTUPY

Štatút farmárskej rodiny

Zadefinovať rodinný podnik ako nový typ obchodnej spoločnosti v zmysle Ústavy SR čl. 37 bod 1 (každý má právo sa slobodne združovať s inými na ochranu svojich hospodárskych a sociálnych záujmov).

V súčasnosti mnohé malé rodinné podniky fungujú na hrane právnych predpisov, nie preto, že to chcú, ale preto že právne predpisy sú prísne, komplikované a ich splnenie drahé. Tento stav bráni malým rodinným hospodárstvám v rozvoji. Vznik právnych predpisov pre rodinné podniky má zmysel, len ak bude zahŕňať zjednodušenie administratívy a zníženie odvodového zaťaženia.

Základné zásady

- ☐ Rodina je subjektom daňového práva ako celok
- ☐ Podiel v rodinnom podniku nie je predmetom dedičského konania
- ☐ Vklad do rodinného podniku je oddelený od osobného rodinného majetku

Spracovanie potravín na gazdovstve a priamy predaj

Zrušiť množstevné obmedzenia (limitom by mala byť schopnosť osobne spracovať produkciu). Zabezpečiť jednoznačné znenie predpisov o spracovaní potravín a priamom predaji a ich

jednotný výklad na celom území SR – vytvoriť metodický pokyn. Vytvoriť vzorové prevádzkare a príručku „Ako si navrhnuť vlastnú prevádzkareň pre výrobu malých množstiev výrobkov“, ktorá bude pozostávať z jednej miestnosti s jednými dverami. Hlavným cieľom kontroly zo strany štátnych orgánov nemá byť udeľovanie pokút, ale pomoc pri výrobe kvalitných a bezpečných potravín. Rozsah požiadaviek kladených na výrobcu malého množstva potravín má byť úmerný množstvu vyrobených výrobkov.

Zvrátiť chystané obmedzenia domácich zabíjačiek pre malé podnikateľské subjekty. Tie okrem príjmu pre malých poľnohospodárov, zlep-

šujú potravinovú sebestačnosť mikrorégiónoch a patria aj k nášmu kultúrnemu dedičstvu.

Vysoké náklady na kafilériu vedú k obchádzaniu pravidiel pri likvidácii vedľajších živočíšnych produktov. Preto požadujeme preplácanie nákladov na kafilériu štátom, alebo iné riešenie (napr. likvidáciu vedľajších živočíšnych produktov v bioplynových staniciach, ako je tomu v ČR).

Participácia úradu podpredsedu vlády na II – vízia Slovenska 2030

<https://www.vicepremier.gov.sk/wp-content/uploads/2019/06/03-Vizia-a-strategia-2019-06-18.docx>

Systémové riešenie podľa ústavy SR, ktoré zadefinuje vlastníctvo pôdy výlučne pre občanov SR a štát, za účelom potravinovej sebestačnosti a bezpečnosti.

Cirkulárna ekonomika

☐ Zmeniť legislatívu tak, že umožní využitie potravinového odpadu na farmách. Zaviazat výrobcov strojov a zariadení k zabezpečeniu náhradných dielov a servisu na dlhšie obdobie (minimálne 10 rokov).

☐ Riešiť problém textilného odpadu a plastov.

☐ Zvýšiť osvetu a podporiť farmárov a výrobcov potravín pri využívaní 100% recyklovateľných obalov.

☐ Podporiť nákup technológií na spracovanie a zhodnotenie odpadov na farme (štiepkovanie, výroba hnojív, ...)

Pôda

Do Programového vyhlásenia vlády zakomponovať vyčlenených 10 miliónov eur, aby bola garantovaná plynulosť priebehu pozemkových úprav.

V nariadení vlády 238/2010 ktorým sa ustanovujú podmienky prenajímania pôdy v správe Slovenského pozemkového fondu (SPF) zmeniť §2 bod 18 tak, aby SPF mohol bez ďalších podmienok odstúpiť od zmluvy.

Mladý farmár môže v súčasnosti požiadať SPF o 28 ha. Žiadame navýšiť tejto výmery a odstrániť podmienku, ktorá od mladého farmára vyžaduje obhospodarovať aspoň také množstvo aké žiada od SPF.

Priemernú výšku nájomného (zákon 504/2003 §1 ods. 3) vypočítavať ako vážený aritmetický priemer a rozdeliť podľa druhu poľnohospodárskej pôdy.

Pri predaji podniku považujeme za nedostatočné 15 dňové oznámenie na úradnej tabuli, na základe ktorého má prenajímateľ právo odstúpiť od zmluvy o nájme poľnohospodárskej pôdy.

Časté administratívne zmeny hraníc a výmer pozemkov v registri LPIS nemajú žiaden prínos a zbytočne zaťažujú poľnohospodárov aj úrady,

ktorým je tieto zmeny potrebné hlásiť. Žiadame realizovať tieto zmeny nanajvýš raz ročne a poľnohospodára administratívou s tým súvisiacou zaťažovať mimo vegetačného obdobia (november-apríl). Vyjadrujeme nesúhlas s návrhom novely zákona 330/1991 – po pozemkových úpravách musia byť zrušené pôvodné nájomné zmluvy nakoľko sa mení výmera, miesto i číslo parcely.

Sociálne poľnohospodárstvo

Na základe zákona 112/2018, ktorý zaviedol pojem iný registrovaný sociálny podnik, vidíme v poľnohospodárstve veľký potenciál pre zamestnávanie zdravotne postihnutých, dlhodobo nezamestnaných, dôchodcov ako aj na resocializáciu po návrate z výkonu trestu odňatia slobody. Sociálne poľnohospodárstvo má potenciál nielen šetriť náklady štátu pri starostlivosti o znevýhodnené osoby, diverzifikovať príjem

farmára aj na nepoľnohospodárske aktivity, ale aj pomôcť zabezpečiť dostatok sezónnych pracovníkov, predovšetkým pri zbere úrody. Rozvoju sociálneho poľnohospodárstva by pomohlo jeho zahrnutie do kritérií zeleného verejného obstarávania.

Podpora od štátu (EU)

Znížiť jednotnú platbu na plochu v prvom pilieri SPP, aby nebolo možné vytvárať zisk napríklad dlhodobým mulčovaním bez produkcie. Toto zníženie by malo byť kompenzované navýšením prostriedkov pre neprojektové opatrenia v druhom pilieri SPP. Tak aby boli podporení poľnohospodári za ochranu životného prostredia, ekologické a prírode blízke formy hospodárenia, dobré životné podmienky zvierat, spracovanie vlastnej produkcie, ochranu pred povodňami, rozvoj biodiverzity, ...

Odstrániť subjektívne kritériá pri projektových opatreniach, ktoré sú všeobecne považované za zdroj korupcie pri ich prideľovaní.

SPF má v správe jednu štvrtinu slovenskej poľnohospodárskej pôdy. Nastavením vhodných kritérií pre výber nájomcov, vychádzajúcich z vyššie popísaných neprojektových opatrení je možné prispieť k zlepšeniu životného prostredia, potravinovej sebestačnosti, vzniku pracovných miest na vidieku a diverzifikácii poľnohospodárskej výroby.

Poradenské služby

Poradenské služby sú služby pomoci pri riadení poľnohospodárskych podnikov a výpomoci pre poľnohospodárske podniky. Tak sme sa konečne dočkali aj na Slovensku. To, čo je bežné v celej Európe (aj mimo nej) sa deje už aj na Slovensku. Poradcovia sa školia na Agroinštitúte v Nitre a poľnohospodári sa môžu tešiť, že už im nebudú radiť len predajcovia chemických firiem.

Na <http://www.agroinstitut.sk/katalog-poradenskych-produktov/> je uverejnený katalóg poradenských produktov, ktorý je rozdelený na záujmové oblasti: rastlinná výroba, živočíšna výroba, potravinárstvo, ekonomika, výživa rastlín a pedológia, mechanizácia, lesníctvo, lúkarstvo a pasienkárstvo. Pričom každá oblasť je delená na produkty poradenstva a ku každému produktu je priradený zoznam poradcov. V prípade, že prijímateľ pomoci má záujem o poradenské služby, môže vybraného poradcu kontaktovať priamo prostredníctvom kontaktného formulára. Napr. v oblasti ekonomika je produkt ekologické poľnohospodárstvo a predaj z dvora, kde v bode 2) je príprava na kontrolu a certifikáciu ekologickej poľnohospodárskej výroby. Všetko to znie veľmi dobre, ale „chybička se vloudila“ – 1 poradca môže za rok vykonať len 10 poradenských služieb! Konečnými prijímateľmi pomoci sú aktívni poľnohospodári, subjekty lesného hospodárstva ako aj malé a stredné podniky podnikajúce vo vidieckych oblastiach, pričom jeden konečný prijímateľ môže mať maximálne 2 služby za rok.

Takže počítajme: 150 poradcov x 10 poradenstiev = 1500 poradenských služieb za rok;

2 služby pre jedného konečného prijímateľa pomoci = 750 subjektov za rok.

To, že len subjektov pracujúcich s pôdou v systéme kontrolovanej ekologickej výroby je 565 a žiadateľov o priame platby je niekoľko tisíc, musia vedieť aj kompetentní. Tak pre koho je nastavené toto poradenstvo? Budú vyčlenené prostriedky v sume 3,8 mil. eur vynaložené efektívne? Poradenstvo v poľnohospodárstve je veľmi potrebné a malo tu byť už dávno, ale pri 10 poradenských službách za rok sa nám niekde stráca profesionalita.

(zh)

Agrolesníctvo

Agrolesníctvo je v slovenskej legislatíve neznámy pojem napriek tomu, že na európskej úrovni na jeho rozvoj existujú aj dotačné schémy. Na jeho rozvoj je potrebné do slovenskej legislatívy (k ornej pôde, trvalým trávny porastom a lesom) zaviesť aj agrolesnícky systém. Agrolesníctvo musí byť súčasťou Strategického plánu SPP 2021-2027, ktorý má potenciál podporiť vznik prezen-tačných objektov, metodických pokynov, dotačných schém i poradenstva v tejto oblasti. Príkladom by nám mohol byť Francúzsky národný program podpory agrolesníctva.

Ochrana majetku

Inštitút poľnej stráže je definovaný v zákone 255/1994 Z.z., avšak povedomie o jeho existencii je medzi poľnohospodármi veľmi nízka. Považujeme za vhodné vytvorenie zákona, ktorý by sa venoval spoločne poľnej a poľovníckej strážii. V trestnom zákone 300/2005 Z.z. žiadame § 212 doplniť o verejnoprospešné práce, aby pri škodách malého rozsahu, ktoré sú zvyčajne posudzované len ako priestupok, bol páchatel potrestaný výkonom verejnoprospešných prác. Zároveň žiadame, aby boli rodičia vždy trestnoprávne zodpovední za konanie svojich detí.

Zuzana Homolová
FOTO – Ladislav Raček

